

ธรรมาภิบาลหัวใจของการบริหารสถานศึกษายุคนิวอร์มัล Good Governance: The heart of the school administration in the New Normal Era

จิรัฏฐิกานต์ จันทน์แทน* อรพรรณ จันทร์ทอง* ธีรภัทร หลั่งนาค* อนันต์ สัตย์ธรรม*

กมลชนก เวชสิทธิ์* ธีรังกูร วรบำรุงกุล** เรียงวิทย์ นิลโคตร***

วัยวุฒิ บุญลอย*** อรุณเกียรติ จันทร์สงแสง***

Jirattikan Chuntan* Orapan Jantong* Theerapat Langnak* Anan Sattam*

Kamonchanok Wetchasit* Theerangkoon Warabamrunkul** Reongwit Nilkote***

Waiwoot Boonloy*** Arungiat Chansongsaeng***

Received : 30 August 2021 / Revised : 25 September 2021 / Accepted : 5 October 2021

บทคัดย่อ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบต่อการบริหารองค์กรทุกระดับ รวมถึงการบริหารสถานศึกษาจึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ยุคนิวอร์มัลจำเป็นต้องมีการปรับตัวของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยนำหลักธรรมาภิบาลที่เป็นหัวใจสำคัญในการบริหารสถานศึกษาในยุคนิวอร์มัลของสถานศึกษานั้น ๆ ประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า 7) หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 8) หลักการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 9) หลักการบริหารจัดการ 10) หลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หลักการนี้เมื่อนำมาบูรณาการอยู่ในการบริหารงานของสถานศึกษายุคนิวอร์มัล จะสามารถนำไปสู่จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาชาติ ทำให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล/ การบริหารสถานศึกษา/ ยุคนิวอร์มัล

*นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

***อาจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

*Graduate student at Master of Educational Administration program, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

**Assistant Professor Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

***Lecturer Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

Abstract

The epidemic situation of the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) has affected to the management of the organization at all levels. Including the administration of educational institutions, therefore, there must be changes in society, economy, politics and culture in the New Normal Era. It is necessary to adjust the educational institutions to be ready to face the changes that occur. By adopting the Principles of Good Governance that are the heart of education administration in the New Normal Era, it consists of 1) The Rule of Law 2) The Ethics 3) The Transparency 4) The Participation 5) The Responsibility 6) Cost-Effectiveness 7) The Human Resource Development 8) The Learning Organization 9) The Management 10) The Information and Communication Technology. This principle, when integrated into the administration of educational institutions in the New Normal Era. It can lead to the aim of providing quality education according to national education standards. Enabling educational institutions to achieve sustainable efficiency and effectiveness.

Keywords: Principles of Good Governance/ Administration/ New Normal Era

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เริ่มใช้ตั้งแต่พุทธศักราช 2560-2580 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, 2560 : 17)

ภายหลังมีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พุทธศักราช 2560-2564 บนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ เพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 แผนฉบับนี้ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศไว้ 10 ยุทธศาสตร์ ซึ่งยุทธศาสตร์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติดมิชอบและธรรมาภิบาล ระบบการบริหารจัดการในภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง การบังคับใช้กฎหมายที่ขาดประสิทธิภาพ การบริหารจัดการที่ยังขาดประสิทธิภาพและความโปร่งใส กระบวนการที่เปิดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจไม่เพียงพอ ระบบและกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งการขาดธรรมาภิบาล ในสังคมไทยทำให้การทุจริตประพฤติดมิชอบยังเป็นปัญหาสำคัญของประเทศในช่วง 5 ปี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560 : 129)

จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จะเห็นว่ากฎหมายเหล่านี้ให้ความสำคัญในเรื่องของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กร สังคม และประเทศชาติ และหากย้อนกลับไปในอดีตจะพบว่าหลักธรรมาภิบาลถูกกล่าวถึงในกฎหมายสำคัญอีกหลายฉบับ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการที่มีมาทุกยุคทุกสมัย

ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อทุกองค์กรโดยเฉพาะองค์กรการศึกษา เนื่องจากการบริหารจัดการสถานศึกษาในสถานการณ์เช่นนี้ อยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมยุคนิวนอร์มัล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนี้จะต้องปรับตัวเพื่อให้มีความพร้อมรับต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การบริหารจัดการนี้ถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่งเพราะหากมีการบริหารจัดการที่ดีก็จะส่งผลต่อองค์กรที่ดี บทความวิชาการเรื่องนี้เน้นนำเสนอในเรื่อง ธรรมาภิบาลหัวใจของการบริหารสถานศึกษาในยุคนิวนอร์มัล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคนิวนอร์มัล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ทำความเข้าใจกับหลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล หรือ Good Governance มาจากคำว่า “ธรรม” และ “อภิบาล” หมายถึง

การปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแลกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม กล่าวโดยรวมคือการพัฒนาประเทศที่เกิดจากความร่วมมือกันในการบริหารจัดการทรัพยากรทั้งของ ภาครัฐและเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555 : 15)

ธรรมาภิบาลเป็นหลักการบริหารการปกครองที่มุ่งประโยชน์สูงสุดของประชาชน และประเทศ ชาติโดยยึดหลักเหตุผล และความเป็นธรรม กล่าวอีกแง่มุมหนึ่ง ธรรมาภิบาลเป็นทั้งหลักการ และ แนวทางสำหรับการปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการที่กำหนด (ประธาน สุวรรณมงคล, 2558 : 3)

สถาบันพระปกเกล้าได้กำหนดองค์ประกอบธรรมาภิบาลไว้ 10 หลักการ ที่เรียกว่า ทศธรรม การนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติสำหรับองค์กรภาครัฐ เพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานตาม ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการพัฒนาต่าง ๆ ประธาน สุวรรณมงคล (2558 : 11-12) และอภิญญา ดิสสะมาน (2563 : 76-78) ได้กล่าวถึง หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ดังนี้

1. หลักนิติธรรม (The Rule of Law) หมายถึง ในการปฏิบัติงานต้องใช้กฎหมายอย่างเป็น ธรรม เพื่อคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นต่อนักเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
2. หลักคุณธรรม (Ethics) หมายถึง สิ่งดีงามที่กำกับจิตใจที่มีผลต่อพฤติกรรมในการดำเนิน ชีวิตและการทำงาน
3. หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง การกระทำต่างๆ ที่มีระบบและขั้นตอนใน การทำงานที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดความถูกต้องตรวจสอบได้
4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การขับเคลื่อนสถานศึกษาร่วมในการตัดสินใจ ข้อมูลต่างๆ ด้วยความชอบธรรมและสมเหตุสมผล
5. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง เป็นการรับถึงผลของการกระทำในการดำเนินการที่จะตามมา ทั้งทางบวกและทางลบของการตัดสินใจและการกระทำของตน รวมถึงการตอบสนองต่อการตรวจสอบ
6. หลักความคุ้มค่า (Responsibility) หมายถึง ความสามารถบริหารและจัดการศึกษา รู้จัก การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
7. หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การพัฒนา ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีความ รู้ความสามารถไปจนถึง มีทักษะในการปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น พร้อมทั้งเกิดการพัฒนาศักยภาพด้วย
8. หลักการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ การนำองค์ความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อ การเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ การใช้เครื่องมือ เทคโนโลยี และการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้
9. หลักการบริหารจัดการ คือ การควบคุมดูแล ส่งเสริมให้สถานศึกษามีการปฏิบัติงาน ที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล
10. หลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ มีการจัดการชุดข้อมูล การมีเครือข่าย สารสนเทศ การมีการเชื่อมโยงเทคโนโลยี และการนำเทคโนโลยีไปใช้จริง

จากเนื้อหาข้างต้นที่ได้นำเสนอหลักธรรมาภิบาลในงานวิจัยของสถาบันพระปกเกล้า ซึ่ง

สถานศึกษาสามารถนำหลักธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการบริหารอย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้บริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อสร้างหลักธรรมาภิบาลที่ดีของสถานศึกษาในยุคนิว นอร์มัลต่อไป

ความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารสถานศึกษาในยุคนิว นอร์มัล

เพื่อให้การบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคนิว นอร์มัลประสบความสำเร็จ จำเป็นอย่างยิ่งต้องใช้หลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนี้

1) หลักนิติธรรม (Rule of law) ความรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในหลายพื้นที่ ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ หยุดชะงักและมีการกำหนดมาตรการก่อนเปิดภาคเรียน ดังนั้นการมีหลักนิติธรรมในการบริหารเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมให้สอดคล้องกับมาตรการตามที่กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้วางแนวทางการเปิดภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ดังนี้ 1) มาตรการ Sandbox: Safety Zone in School 2) ข้อกำหนด 6 มาตรการหลัก 6 มาตรการเสริม และ 7 มาตรการเข้ม 3) หลักเกณฑ์การพิจารณาสำหรับการใช้อาคารสถานที่เพื่อจัดการเรียนการสอน 4) มาตรการตามแผนเผชิญเหตุ 5) หลักเกณฑ์ การพิจารณาสำหรับการใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียน (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2564 : 18-20) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนตามหลักนิติธรรม สถานการณ์จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตามผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำองค์กรให้ผ่านวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ไปได้ด้วยดี

2) หลักคุณธรรม (Ethics) ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องยึดหลักคุณธรรม ดังนี้ การครองตน คือ การมีความประพฤติและการปฏิบัติส่วนตนที่ดี ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีศีลธรรม โดยยึดหลักกลายมิตตธรรม 7 กล่าวคือ ผู้บริหารจะต้องมีความเมตตากรุณาตามหลักพรหมวิหารธรรม เป็นบุคคลที่น่าเคารพนับถือ เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำนับถือเป็นแบบอย่าง เป็นที่ปรึกษาที่ดี เป็นผู้ที่มีใจรักข่มใจ อดทนต่อถ้อยคำถ้อยคำต่าง ๆ เป็นบุคคลที่สามารถอธิบายชี้แจงเรื่องต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างถูกต้อง และเป็นแบบอย่าง หลักการการครองคน ผู้บริหารต้องใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหาร กล่าวคือ การรู้จักการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือให้กำลังใจแสดงความชื่นชมยินดีอยู่เสมอ มีวาจาที่สุภาพอ่อนหวาน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม จริยธรรม และมีความเสมอต้นเสมอปลาย การครองงาน ผู้บริหารจะต้องใช้หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมในการบริหารงานทั้งยังส่งเสริมภาวะความเป็นผู้นำ ผู้บริหารต้องยึดถือและศรัทธาต่อวิชาชีพ มีความเพียรพยายาม ความเอาใจใส่ เป็นผู้รู้จักสังเกต พร้อมยอมรับสิ่งที่จะนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น จะเห็นได้ว่าหลักคุณธรรมตามหลักธรรมาภิบาล ถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษาในยุคนิว นอร์มัล

3) หลักความโปร่งใส (Transparency) สถานศึกษาจะต้องมีการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาผ่านระบบ ITA จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (COVID-19) จำนวน 10 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การปฏิบัติหน้าที่ 2) การใช้งบประมาณ 3) การใช้อำนาจ 4) การใช้ทรัพย์สินของราชการ 5) การแก้ไขปัญหาการทุจริต

6) คุณภาพการดำเนินงาน 7) ประสิทธิภาพการสื่อสาร 8) การปรับปรุงระบบการทำงาน 9) การเปิดเผยข้อมูล 10) การป้องกันการทุจริต (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) สถานศึกษาที่มีความโปร่งใสจะส่งผลให้การดำเนินงานของสถานศึกษา มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่หากขาดความโปร่งใสจะส่งผลให้สถานศึกษาขาดความน่าเชื่อถือ

4) หลักความมีส่วนร่วม (Participation) การกระจายอำนาจการมีส่วนร่วมทางการศึกษา ภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน สามารถรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใส และคุณภาพการตัดสินใจของรัฐให้ดีขึ้น เป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่าย ในการปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะช่วยให้มีบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ อาทิ การสร้างหลักสูตรอันเหมาะสมของท้องถิ่นที่ทันสมัย ทันโลก ผสมผสานกับภูมิปัญญาของท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ทุกภาคส่วนร่วมพัฒนาโดยเข้ามามีส่วนร่วม ในความรับผิดชอบ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา การเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ มีผลทำให้การจัดการศึกษาดีขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี พ.ศ.2542 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542 : 4)

5) หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) ภายใต้อาณัติการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สิ่งที่ทำลายต่อสถานศึกษา คือ การปรับกลยุทธ์ ทัศนคติ และวิธีการทำงานของบุคลากรไปสู่การศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารต้องมีการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักความรับผิดชอบ มีการประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นและมีแผนกลไกการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างครอบคลุมรอบด้าน โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ หากสถานศึกษานำหลักความรับผิดชอบไปปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาย่อมส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นไปตามพื้นฐานของความเชื่อมั่นไว้วางใจของผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกัยสถานศึกษา ทั้งจะส่งผลต่อการยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการบริหารของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ให้การบริหารงานและปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างมีคุณภาพ โดยสร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจ และสามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีแก่สถานศึกษาในยุคดิจิทัล(สำนักพัฒนาและส่งเสริมธรรมาภิบาล, 2564 : 59-65)

6) หลักความคุ้มค่า (Cost-Effectiveness) ภายใต้อาณัติการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในการจัดอบรมสัมมนาจะมีความเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่ผู้เข้าร่วมประชุมต้องเดินทางมารวมตัวกัน ณ สถานที่อบรมสัมมนา ปัจจุบันยุคดิจิทัลเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาท ในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการประชุมเป็นแบบออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ ซึ่งไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับเรื่องสถานที่ ทั้งลดเวลา ลดความเสี่ยงใน การเดินทาง และลดงบประมาณ ส่งผลให้

เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ในหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารจะต้องใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินการกับทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม โดยใช้กระบวนการ PDCA เข้ามาตรวจสอบระบบงาน (พงษ์ภักดิ์ นามปพนอักษร และคณะ, 2564 : 11-12)

7) หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human resource development) ในยุคนิวอีร์มัลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่ท้าทายเพราะสภาพการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลกไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและองค์ความรู้ต่าง ๆ ทำให้ทักษะของทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ล้าสมัยอย่างรวดเร็ว จึงต้องมีการฝึกฝนให้เกิดความรู้ทักษะและความชำนาญ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การก่อให้เกิดสิ่งแวดล้อมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้กล่าวถึง การพัฒนาบุคลากรตามขีดความสามารถ ด้านทักษะและมาตรฐานแรงงานร่วมกันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของแรงงานที่มีทักษะระหว่างกัน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านความสามารถรองรับตลาดแรงงานที่ขยายเพิ่มขึ้นตามกิจกรรมการพัฒนาภายใต้แผนงาน IMT-GT ที่เกี่ยวข้องในทุกด้าน(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560 : 200)

8) หลักการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning organization) อ้างถึงหนังสือที่ ศธ 0206.3/ว 9 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2564 สำนักงาน ก.ค.ศ. (2564 : 48) กำหนดให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดทำข้อตกลงในการพัฒนางาน (PA) ตามวิสัยทัศน์ของตนเองกับผู้บริหารสถานศึกษา ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้อตกลงการในพัฒนางานตามมาตรฐานตำแหน่ง ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ครูต้องเขียนข้อตกลงลักษณะงานที่เสนอให้ครอบคลุมถึงการพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ และนำความรู้ความสามารถ ทักษะที่ได้จากการพัฒนาตนเอง และวิชาชีพมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน รวมถึงการพัฒนานวัตกรรม ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่ดีเสริมสร้างให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (วิจารณ์ พานิช, 2555 : 186)

9) หลักการบริหารจัดการ (Management) ผู้บริหารต้องมีการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ มีการวางแผนกลยุทธ์ในด้านการจัดกระบวนการทำงาน การจัดระเบียบในสถานศึกษา การจัดสรรบุคลากร การใช้ทรัพยากร รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้สามารถดำเนินการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ในยุคนิวอีร์มัลและยุคที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ ผู้บริหารต้องทำความเข้าใจปัญหา ตั้งสติและแก้ปัญหาอย่างรอบคอบมีความฉับไวทันต่อเหตุการณ์ ยึดหลักความถูกต้อง มีหลักการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการสถานศึกษา ทั้งด้านบริหารวิชาการ งบประมาณงานบุคคล และการบริหารทั่วไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563 : 19)

10) หลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and communication technology) การบริหารจัดการข้อมูลของสถานศึกษา เป็นการจักระบบสารสนเทศที่เป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) ทำให้สามารถจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ และใช้เป็นกระบวนการตรวจสอบเพื่อป้องกันตามหลักธรรมาภิบาลข้อมูลในการกำหนดมาตรฐานของข้อมูล เพื่อการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน มีความถูกต้องสมบูรณ์อยู่เสมอ รวมทั้งการปกป้องข้อมูลจากการลักลอบใช้งานหรือแก้ไขโดยมิชอบ การบริหารจัดการข้อมูลของสถานศึกษาในยุคนิวนอร์มัลจำเป็นต้องมีการนำหลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อให้สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่เป็นระบบและรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2562 : 45)

จะเห็นได้ว่า หากผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้ในสถานศึกษาอย่างจริงจัง อาจเกิดปัญหาต่าง ๆ อันได้แก่ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน การขาดความสามัคคี ขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากร นำไปสู่การบริหารงานแบบเบ็ดเสร็จ ทำให้สถานศึกษาพัฒนาไม่เต็มตามศักยภาพ แต่หากผู้บริหารยึดหลักธรรมาภิบาล มีการกระจายอำนาจหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป มีการติดตามตรวจสอบ ผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลให้สถานศึกษาพัฒนาไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลของการบริหารที่ดียิ่งขึ้นไป

หลักธรรมาภิบาลหัวใจของการบริหารในยุคนิวนอร์มัล

วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบต่อบุคคลของสังคม ทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคนี้อยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ยุคนิวนอร์มัลจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะเผชิญความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การปรับตัวของสถานศึกษา แนวทางในการเตรียมความพร้อมเปิดภาคเรียนต้องปฏิบัติตามหลักนิติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องยึดหลักคุณธรรมตามหลักการครองตน การครองคน การครองงาน สถานศึกษาจะต้องมีการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา มีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา ทั้งด้านบริหารวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และการบริหารทั่วไป ผู้บริหารต้องตระหนักในหน้าที่ มีความรับผิดชอบ มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมให้เกิดการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีวัฒนธรรมองค์กรที่มีคุณภาพ มีการบริหารจัดการที่ดีให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลพร้อมรับมือกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการจัดเก็บข้อมูล ธรรมาภิบาลจึงเป็นหลักสำคัญในการสร้างความเชื่อถือและเพิ่มศักยภาพของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศต่อไป

บทสรุป

จากที่กล่าวมานำไปสู่บทสรุปได้ว่าธรรมาภิบาล เป็นหัวใจสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคนิวนอร์มัล ทำให้ผู้บริหารมีคุณสมบัติที่พร้อมรับมือต่อความเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ต่าง ๆ มีความเป็นผู้นำ กล้าตัดสินใจ ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเคารพรัก และศรัทธา มีการทำงานร่วมกัน เกิดความสุขในการทำงาน ทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งผู้บริหารมีการปรับประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล ไม่ว่าจะยุคใดก็ตามจะทำให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน ดังบทกลอนต่อไปนี้

องค์กรดี ต้องมีหลัก บริหาร	ธรรมาภิบาล หัวใจหลัก จักเห็นผล
ปกครองด้วย หลักนิติธรรม นำปวงชน	ประพฤติตน ตามหลักคุณธรรม นำทางไป
หลักส่วนร่วม คิดตระหนัก อย่างรอบคอบ	หลักรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ หลักโปร่งใส
ประหยัดด้วย หลักคุ้มค่า น่าภูมิใจ	มีวินัย หลักการบริหาร จัดการดี
พัฒนามนุษย์ ทรัพยากร เร่งเร็วพลัน	นิวนอร์มัล แม้โลกเปลี่ยน ปรี้มเปรมปรีดี
องค์กรเกิด การเรียนรู้ คู่เทคโนโลยี	เพราะหัวใจ บริหารดี มีธรรมาภิบาล

(จริยธัญญ์กานต์ จันทร์แทน, 2564)

บรรณานุกรม

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2564). *คู่มือการปฏิบัติมาตรการ Sandbox Safety Zone In School เปิดเรียนมั่นใจปลอดภัยไร้โควิด-19 ในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2550). *ทักษะภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ : มัลติมีเดียฟอร์เมชันเทคโนโลยี.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2558). *ธรรมาภิบาล : กลไกสำคัญในการปฏิรูปเพื่อพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2558). *การบริหารงานภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- พงษ์กฤตย์ นามปพนอังกู และคณะ. (2564). *ธรรมาภิบาล: หัวใจของการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม 16(1). 11-12.*
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. *ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 4.*
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. *ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 17.*
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). แนวทางการเตรียมการเปิดภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564). กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2564). คู่มือการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู. กรุงเทพฯ : อาคารรัชมังคลาภิเษก.

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ.รัตนะเทรตดิ้ง

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2562). ธรรมนูญข้อมูลภาครัฐ. กรุงเทพฯ

สำนักพัฒนาและส่งเสริมธรรมาภิบาล. (2564). แนวทางการยกระดับธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. นนทบุรี : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2546). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2564). แนวทางการขับเคลื่อนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาออนไลน์. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

อภิญา ดิสสะมาน. (2563). นวัตกรรมแผนที่ธรรมาภิบาลกับการบริหารงานภาครัฐในยุค 4.0. วารสารสหวิทยาการ, 18(1), 76-78.